

დანაშაული ეკონომიკური საქმიანობის სფეროში

გივი აბაშიძე

სამართლის დოქტორი,

ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო

უნივერსიტეტის ასოც. პროფესორი

CRIME IN THE FIELD OF ECONOMIC ACTIVITY

Givi abashidze

SUMMARY

The paper discusses the crime against economic activity in the form of theses, which threatens the social security systems of the country, the development of the economic, financial, monetary and credit system.

The statistical data of the crimes committed in Georgia in the current year in the field of property, entrepreneurial, financial and other economic activities are presented, as well as the need to fight against their timely detection and prevention.

* * * *

ეკონომიკური დანაშაული მიმართულია სამეწარმეო და ეკონომიკური საქმიანობის, საკუთრების, ფულად-საკრედიტო სისტემის, ქვეყნის ფინანსების და სხვა ეკონომიკური საქმიანობის წინააღმდეგ.

ეკონომიკური დანაშაული, რომელიც ასევე ცნობილია როგორც ფინანსური დანაშაული, გულისხმობს უკანონო ქმედებებს, რომლებიც ჩადენილია კონკრეტული პირის ან პირთა ჯგუფის მიერ ფინანსური ან სხვა ეკონომიკური საქმიანობის სფეროში ეკონომიკური მოგების ან გარკვეული პროფესიული უპირატესობის მისაღებად.

საქართველოს ეკონომიკური სისტემა ზოგადად ემნიშვნელოვანი კონსტიტუციურ-სამართლებრივი ინსტიტუტია, რომელიც წარმოადგენს საქართველოში მატერიალური და სულიერი სიკეთის, საკუთრების წარმოების, განაწილების, გაცვლისა და მოხმარების ურთიერთობათა მარეგულირებელი ძირითადი პრინციპებისა და ნორმების ერთობლიობას. ამიტომ ეკონომიკური და საფინანსო საქმიანობის წინააღმდეგ ჩადენილი დანაშაული თავისი არსით ჩვენი ქვეყნისათვის ერთ-ერთი დესტრუქციული, დამანგრეველი და სახიფათო მოვლენაა.

განსაკუთრებით ყურადსაღებია ეკონომიკური დანაშაულის მძიმე შედეგები, რადგან ეკონომიკური საქმიანობის სფეროში ჩადენილ დანაშაულთან დაკავშირებული უზარმაზარი ზარალი ძირს უთხრის როგორც ქვეყნის სოციალური უსაფრთხოების სისტემებს, ეკონომიკურ, ფინანსურ, ფულად-საკრედიტო სისტემის განვითარებას და ახდენს თვით ამ სისტემების დესტაბილიზაციას, ასევე ზოგადად სხვა დანაშაულების წარმოშობის და გავრცელების

ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორია,

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ეკონომიკის სფეროში ჩადენილი დანაშაული და მისი მძიმე შედეგები პირდაპირ არის დაკავშირებული სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულებასთან, რაც თავის მხრივ განსაზღვრავს ჩვენი ქვეყნის თითოეული მოქალაქის კეთილდღეობას, ხელფასებისა და პენსიების გაცემას, ინფრასტრუქტურის განვითარებას და ა. შ.

სწორედ ეკონომიკური საქმიანობის სფეროში ჩადენილ დანაშაულთა წინააღმდეგ ბრძოლა სამართალდამცავი ორგანოების შესაბამისი სამსახურების უპირველესი ამოცანაა, განსაკუთრებით საბაზრო ეკონომიკის პირობებში.

ეკონომიკური დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის მთავარი ამოცანა და პრინციპი მდგომარეობს იმაში, რომ მოქმედი სისხლის სამართლის კანონმდებლობით მაქსიმალურად იყოს დაცული სამეურნეო სექტორის ეკონომიკური საქმიანობა სახელმწიფოს ჩარევისაგან, მენარმის უფლებები, დროულად იქნას გამოვლენილი ეკონომიკის სფეროში ჩადენილი ყველა დანაშაული, მიეცეს მას სათანადო, სწორი სამართლებრივი შეფასება, მიღებული იქნას შესაბამისი ზომები ამგვარი დანაშაულის დროული გამოვლენისა და მისი აღკვეთის მიზნით.

ზოგადად ქვეყანაში დამნაშაევობისა და მათ შორის ეკონომიკის სფეროში ჩადენილ დანაშაულთა შემცირების, აღკვეთა-აცილების საქმეში მნიშვნელოვანია ქვეყნის ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესება, რადგან ცუდი ეკონომიკური ვითარება რა თქმა უნდა გარკვეულად ხელს უწყობს კრიმინოლოგიური მდგომარეობის გაუარესებას ქვეყანაში, რომელშიც დიდია ეკონომიკის სფეროში ჩადენილი დანაშაულების ხვედრითი წილი და პირიქით, თავისთავად ცუდი კრიმინოლოგიური ვითარება ასევე უარყოფით გავლენას ახდენს ქვეყნის ეკონომიკაზე, მის განვითარებაზე.

ამიტომ, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, მთავარია ეკონომიკის სფეროში ჩადენილ დანაშაულთა დროული გამოვლენა, მათზე შესაბამისი სამართლებრივი რეაგირება და მათი აღკვეთა, რაც თავისთავად ჩვენს ქვეყანაში ეკონომიკური მდგომარეობის გამოსწორებას ემსახურება. ეს კი თავის დადებით გავლენას ახდენს ზოგადად ქვეყანაში კრიმინოლოგიური მდგომარეობის გაუმჯობესებაზეც.

ჩვენს ქვეყანაში დამკვიდრებულმა საბაზრო ეკონომიკამ დღის წესრიგში დააყენა სამეურნეო და ეკონომიკური საქმიანობის სფეროში არსებული სისხლისსამართლებრივი ნორმების გადახედვა,

თავისუფალი სავაჭრო ურთიერთობების და ეკონომიკური საქმიანობის მარეგულირებელი საკანონმდებლო აქტების შემუშავება და მათი ახლებურად ჩამოყალიბება.

თანამედროვე მოთხოვნათა შესაბამისად, ახალი საზოგადოებრივი ურთიერთობის შესატყვისი სისხლის სამართლის კანონმდებლობის შექმნამ, რაც ძირითადად ეყრდნობოდა ქვეყანაში არსებულ სამართლებრივ და დასავლური სამართლის ტრადიციებს, ხელი შეუწყო სამენარმეო კანონმდებლობის სრულყოფას, ეკონომიკის სფეროში არსებულ დანაშაულთა ერთიან კლასიფიკაციას, ამ სფეროში არსებული სისხლისსამართლებრივი ნორმების სწორ ინტერპრეტაციას.

სამეურნეო სფეროში ჩადენილ დანაშაულებმა განახლებული და გადამუშავებული სახით სათანადო ასახვა ჰპოვა დამოუკიდებელი საქართველოს ახალ სისხლის სამართლის კოდექსში, როგორც ეკონომიკურმა დანაშაულმა და მისი ძირითადი მიზანი და პრინციპია სამენარმეო სექტორის ეკონომიკური საქმიანობის სახელმწიფო ჩარევისაგან დაცვა, ბაზარზე ჯანსაღი კონკურენციის შენარჩუნება, ფიზიკური და იურიდიული პირების საკუთრების, საფინანსო და ფულად-საკრედიტო სისტემების, საგადასახადო კანონმდებლობის და სხვა სამეურნეო და სამენარმეო სუბიექტების უფლებებისა და ინტერესების დაცვა.

ამჟამად მოქმედ საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსით ეკონომიკური დანაშაულის თავში თავმოყრილია საკუთრების, სამენარმეო ან სხვა ეკონომიკური საქმიანობის, ფულად-საკრედიტო, საფინანსო საქმიანობის და სამენარმეო ან სხვა ორგანიზაციაში სამსახურის ინტერესის წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულები.

А საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის სამეურნეო დანაშაულის თავში შევიდა მთელი რიგი ახალი ნორმები, რაც აუცილებელი იყო, რადგან საკუთრების ინსტიტუტისა და საბაზრო ეკონომიკის განვითარება განპირობებულია სახელმწიფოს მიერ კონსტიტუციით აღიარებული საკუთრებისა და სამენარმეო საქმიანობის უფლებების დაცვით.

ეკონომიკურ სფეროში ჩადენილ დანაშაულთა სისტემაში მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს საკუთრების წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულს, კერძოდ ქურდობას, ძარცვას, ყაჩაღობას, თაღლითობას, გამოძალვას, მითვისებას, გაფლანგვას, ნივთის დაზიანება ან განადგურებას და სხვ.

საკუთრების წინააღმდეგ მიმართული ზემოთ ჩამოთვლილი დანაშაულები შეადგენს დანაშაულთა იმ ჯგუფს, რომელშიც ყოველთვის არსებობდა დანაშაულის საგანი, რასაც მიეკუთვნება სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობა, ფული, მოძრავი და უძრავი ქონება, ნაყოფი, პროდუქცია, მოსავალი, შინაური ცხოველები, ფასიანი ქაღალდები და სხვ.

თვალსაჩინოებისათვის ჩვენს მიერ გაანალიზებული იქნა საქართველოში 2021 და 2022 წლების

პირველ ნახევარში ჩადენილი ეკონომიკური, მათ შორის საკუთრების და ეკონომიკური საქმიანობის სხვადასხვა სფეროში ჩადენილი დანაშაულის სტატისტიკური მონაცემები.

2022 წლის ექვს თვეში ეკონომიკის სფეროში საქართველოში სულ რეგისტრირებულია 12530 დანაშაული, 1102 ერთეულით მეტი 2021 წლის ანალოგიურ პერიოდთან შედარებით. მათ შორის 10847 დანაშაული ჩადენილია საკუთრების წინააღმდეგ, რაც 272 ერთეულით მეტია გასული წლის ამავე პერიოდთან შედარებით. მიმდინარე წლის ექვს თვეში 105 ერთეულით გაზრდილია ქურდობის დანაშაულები, ხოლო ამავე პერიოდში მნიშვნელოვნად შემცირდა ძარცვის, ყაჩაღობის, თაღლითობის და გამოძალვის ფაქტები, თუმცა გასულ წელთან შედარებით გაუარესებულია მათი გახსნის მაჩვენებლები.

სამენარმეო და სხვა ეკონომიკურ, ფულად-საკრედიტო და საფინანსო საქმიანობის სფეროში, სამენარმეო ან სხვა ორგანიზაციაში სამსახურის ინტერესის წინააღმდეგ ჩადენილ დანაშაულთა შორის გავრცელებულ დანაშაულს წარმოადგენს სამენარმეო საქმიანობისათვის ხელის შეშლა, უკანონო შემოსავლების ლეგალიზება, ფალსიფიკაცია, ყალბი საანგარიშსწორებო დოკუმენტების დამზადება და გამოყენება, ფულის კუპიურების, საკრედიტო ბარათების და აქციზური მარკების გამოყენება, საბაჟო წესების დარღვევა, გადასახადისათვის თავის არიდება, კომერციული მოსყიდვა და სხვ.

სამენარმეო ან სხვა ეკონომიკური საქმიანობის წინააღმდეგ მიმდინარე წლის ექვს თვეში ჩადენილია 287 დანაშაული და 25 ერთეულით არის შემცირებული წინა წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით.

განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ისეთი სამენარმეო და ეკონომიკური ხასიათის დანაშაულების წინააღმდეგ ბრძოლა, მათი დროული გამოვლენა და აღკვეთა, როგორიც არის ფალსიფიკაცია, ადამიანის სიცოცხლისა და ჯანმრთელობისათვის საშიში პროდუქციის დამზადება, შეძენა და რეალიზაცია.

ფალსიფიცირებული პროდუქციის წარმოება, როგორც წესი, ძირითადად ხდება ქვეყნის ბიუჯეტში შესატანი თანხების შესამცირებლად, რაც ზიანს აყენებს სახელმწიფოს საფინანსო ინტერესებს, ამასთან არღვევს პროდუქციის წარმოების სტანდარტიზაციისა და სერტიფიკაციის წესებს.

რაც შეეხება ადამიანის სიცოცხლისა და ჯანმრთელობისათვის საშიში პროდუქციის დამზადების, შემოტანის და რეალიზაციის კრიმინალიზაციას და აღნიშნულისათვის სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის გაფართოებას, ის განპირობებულია იმით, რომ უკანასკნელ წლებში საქართველოში გახშირდა ამგვარი პროდუქციის დამზადების, შეძენის, ასევე მისი შემოტანის შემთხვევები. სწორედ, კანონმდებლის მიზანია ამგვარი დანაშაულებრივი ხელყოფისაგან მოსახლეობის ჯანმრთელობისა და სიცოცხლის დაცვა.

ფულად-საკრედიტო სისტემაში წელს სულ რეგისტრირებული იქნა 342 დანაშაული, რაც 125 ერთეულით მეტია წინა წელთან შედარებით.

ეკონომიკურ დანაშაულთა შორის სათანადო ყურადღება უნდა მიექცეს დანაშაულებს ფულად-საკრედიტო სისტემაში, განსაკუთრებით კი ყალბი ფულის ან ფასიანი ქაღალდის, ყალბი ჩეკის ან საკრედიტო საანგარიშსწორებო ბარათის დამზადების და გასაღების წინააღმდეგ ბრძოლას, რადგან ამგვარი დანაშაული მნიშვნელოვან საფრთხეს წარმოადგენს ქვეყნის ეკონომიკისათვის, ძირს უთხრის ფულის სიმყარეს და ართულებს ფულის მიმოქცევის რეგულირებას.

საფინანსო საქმიანობის სფეროში მიმდინარე წელს რეგისტრირებულია 987 დანაშაული, 682 ერთეულით მეტი 2021 წლის ექვს თვესთან შედარებით.

ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი სფეროა კონტრაბანდასთან ბრძოლა. საბაჟო წესების დარღვევის მავნე შედეგები იმაში მდგომარეობა, რომ იგი ზიანს აყენებს სახელმწიფოს ეკონომიკურ ინტერესებს, რადგან ამგვარი დანაშაულებრივი ქმედების შედეგად სახელმწიფო ბიუჯეტში არ შედის საბაჟო გადასახადები და მოსაკრებლები, ამასთან ამ დანაშაულით შესაძლებელია ზიანი მიადგეს ასევე ქვეყნის უშიშროებას, როცა კონტრაბანდის საგანს წარმოადგენს იარაღი, საბრძოლო მასალა, რადიოაქტიური ნივთიერება და თავისუფალი ბრუნვიდან ამოღებული სხვა ნივთები.

მიმდინარე წლის ექვს თვეში 48 ერთეულით გაიზარდა დანაშაული სამეწარმეო და სხვა ორგანიზაციების სამსახურის ინტერესის წინააღმდეგ.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ როგორც ეკონომიკური დანაშაულის სტატისტიკური მონაცემებით ირკვევა, დაბალია ეკონომიკის სფეროში ჩადენილ დანაშაულთა გახსნის მაჩვენებლები, რაც საშუალოდ რეგისტრირებული მთლიანი დანაშაულის მხოლოდ 50-55%-ს შეადგენს, რომელიც რა თქმა უნდა უარყოფითად აისახება ეკონომიკურ და სამეურნეო დანაშაულთა წინააღმდეგ ბრძოლის მდგომარეობაზე.

ზოგადად ქვეყნის წარმატებული ეკონომიკური განვითარების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი საფუძველია კორუფციის დამარცხება და ეკონომიკურ, სამეურნეო დანაშაულთა წინააღმდეგ ბრძოლის გააქტიურება.

ეკონომიკურ დანაშაულთა წინააღმდეგ ბრძოლა სახელმწიფოს და პირველ რიგში სამართალდამცავი ორგანოების ძირითადი ამოცანა და მოვალეობაა, რათა სამართლებრივი გზებით, შესაბამისი კანონმდებლობის გამოყენებით დროულად იქნას გამოვლენილი და აღკვეთილი სამეწარმეო და ეკონომიკური საქმიანობის სფეროში ჩადენილი ყველა სახის დანაშაული, კონკრეტული დამნაშავე პირი მიექცეს სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობაში, მიღებული იქნას ზომები ამგვარი დანაშაულებრივი ქმედების შედეგად სახელმწიფოზე მიყენებული ზიანის ანაზღაურებისათვის.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი. თბილისი, 2022 წლის მდგომარეობით
2. სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი (ნიგნი პირველი), ავტორთა კოლექტივი, თბილისი, 2011 წელი.
3. ნ. გვენეტაძე, გ. მამულაშვილი. პასუხისმგებლობა სამეწარმეო და სხვა ეკონომიკური დანაშაულისათვის. თბ. 2008 წელი
4. მ. ლეკვეიშვილი, გ. მამულაშვილი. პასუხისმგებლობა ეკონომიკური დანაშაულისათვის, თბ. 1999 წელი
5. <http://www.nplg.gov.ge/gsd/cgi-bin/library>
6. <http://police.ge/files/pdf/>
7. <https://www.eurojust.europa.eu/crime-types-and-cases/crime-types/economic-crimes>